

CECI

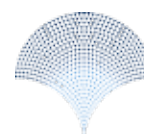
Citizens' Empowerment Center in Israel
A Government that works. For us.

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

דו"ח מעקב

שיפור מצבם הכלכלי של הקשישים ישראל
על בסיס, החלטה מס' 1885 מיום 11.8.16

ספטמבר 2017

אודות המרכז להעצמת האזרח **CECI**

המרכז להעצמת האזרח הינו עמותה הפועלת בתחומי הממשל, ועוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש להוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והנגשתם לציבור.

"המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירות תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את שיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

דו"ח מעקב

שיפור מצבם הכלכלי של הקשישים ישראל
על בסיס, החלטה מס' 1885 מיום 11.8.16

ספטמבר 2017

דו"ח המעקב נכתב במסגרת פרויקט "המוניטור" של המרכז להעצמת האזרח
המבצע ניטור ומעקב אחר יישום החלטות ממשלה.

הדו"ח נכתב על ידי מונא נסאר, בהנחיית נועה רוזנפלד מנהלת תחום ממשל
במרכז להעצמת האזרח.

האוכלוסייה הקשישה בישראל – תמונת מצב

מבחינה כלכלית מצבם של הזקנים בישראל אינו טוב ביחס למדינות אחרות בעולם. לפי נתוני הלמ"ס, שליש מהזקנים בישראל נמצאים מתחת לקו העוני. מרכז הידע לחקר הזדקנות האוכלוסייה בישראל, ביצע סקר רחב במסגרת סקר בינלאומי, הבודק את נתוני הבריאות והזיקנה באירופה ובישראל. ממצאי הסקר הזה חריפים מנתוני הלמ"ס. נמצא, כי כמעט, שני שליש מבין בני 65 ומעלה בישראל דיווחו על קושי לכסות את ההוצאות החודשיות.¹ כ-29% מציבור הזקנים בישראל, כ-200,000 איש, הם עניים, החיים בעזובה, בערירות, בבריאות לקויה ולעתים אף בלא תזונה נאותה.² החלטת הממשלה 1885 לשיפור מצבם הכלכלי של הקשישים בישראל הינה פרי הסכם קואליציוני בין סיעת ישראל ביתנו לבין סיעת הליכוד הליכוד סביב כינונה של הממשלה ה-34 במאי 2015, וקובעת סדרה של פעולות למתן הטבות כלכליות לקשישים, בדגש על ניצולי שואה וקשישים עולים.

קצבת זיקנה לאזרחים ותיקים

ביטוח אזרח ותיק הוא אחד מענפי הביטוח החשובים ביותר במערכת הביטוח הסוציאלי של הביטוח הלאומי, והוא נועד להבטיח לתושבי ישראל הכנסה חודשית קבועה לעת זקנה.

לקצבת אזרח ותיק (קצבת זקנה) זכאי תושב/ת ישראל שנולד בישראל או שעלה לישראל לראשונה לפני גיל 60-62, והוא עונה על תנאי הזכאות.³ תושב ישראל שהתחיל לקבל קצבת אזרח ותיק בארץ, ועבר להתגורר בחוץ לארץ, עשוי להמשיך ולקבל את הקצבה גם אם חדל להיות תושב ישראל. שיעור הקצבה, נכון לינואר 2017 החודשית ליחיד עומד על 1,531 ש"ח ולזוג 2,301 ש"ח.⁴ סכום הקצבה הבסיסית החודשית לבני 80 ומעלה, ליחיד – 1,617 ש"ח, ולזוג 2,387 ש"ח.⁵ אם שני בני הזוג, כל אחד בנפרד, עונים על תנאי הזכאות לקצבה, יקבל כל אחד מהם קצבה ליחיד.

סכומי קצבת אזרח ותיק לחודש (מעודכן ל-01.01.2017)

סכום	הרכב משפחה
1,531 ש"ח	יחיד/ה
1,617 ש"ח	יחיד/ה בן/בת 80 ומעלה
2,301 ש"ח	זוג (הקצבה לזוג מורכבת מקצבה ליחיד וכן תוספת בעבור בת זוג)
2,387 ש"ח	זוג, שהזכאי לקצבה הוא בן 80 ומעלה

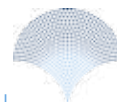
1 מכטינגר, רחל, "האוכלוסייה הקשישה בישראל: תמונת מצב, דילמות חברתיות ואתגרים במדיניות – מסמך מסכם", כנס הרצליה 2010, המרכז הבינתחומי הרצליה. http://www.herzliyaconference.org/_Uploads/31830LD.pdf

2 זיקנה בקו העוני – פרופ' יצחק בריק.

3 מי שעלה לארץ לראשונה לאחר גיל 60-62, תשולם לו, בתנאים מסוימים גמלת אזרח ותיק מיוחדת. תושב ישראל שעבר להתגורר במדינת אמנה כלומר מדינה שיש לה חתומה איתה על אמנה בינ"ל, עשוי להיות זכאי לקצבת אזרח ותיק, גם אם חדל להיות תושב בישראל. מדינת ישראל חתומה על אמנות רחבות בתחום הביטוח הסוציאלי עם המדינות הבאות: אוסטרליה, אורוגואי, איטליה, בולגריה, בלגיה, בריטניה, גרמניה, דנמרק, הולנד, נורבגיה, סלובקיה, פינלנד, צ'כיה, צרפת, רומניה, שבדיה ושווייץ. עם קנדה חתומה מדינת ישראל על אמנה מצומצמת בלבד.

4 הקצבה לזוג מורכבת מקצבה ליחיד וכן תוספת בעבור בת זוג.

5 הקצבה לזוג מורכבת מקצבה ליחיד של בן 80 וכן תוספת בעד בן זוג.

סיוע לניצולי שואה

בישראל ניתן סיוע פרטני לאזרחים וותיקים שהם ניצולי שואה. החלטות ממשלה מיוחדות וחקיקה מיוחדת לאוכלוסייה זו – כמו חוק ההשבות לניצולי שואה מ־2007 מעגנים את זכויותיהם. במשרד האוצר היום פועלת רשות מיוחדת שנקראת "הרשות לזכויות ניצולי שואה". במטרה לסייע בשיקומם של כלל יצולי השואה ונכי המלחמה בנאצים תוך תמיכה במאמציהם לחיים בכבוד ורווחה.

פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם

1. העלאה בסכום קצבאות הזקנה

בס' 1 + ס' 2 להחלטה, נקבע, שקצבאות הזקנה שיקבלו הקשישים מהביטוח הלאומי יעודכנו בהתאם לסכומים שנקבעו בהחלטה, באופן הבא:

סך הגמלה להשלמת הכנסה לקשישים, כאחוזים מהסכום הבסיסי, ליום 1 בינואר 2017

אם מלאו 80 שנים	אם מלאו 70 שנים וטרם מלאו 80 שנים	אם טרם מלאו 70 שנים	
34.7	33.94	33.63	יחיד
54.85	53.62	53.15	זוג

סך הגמלה להשלמת הכנסה לקשישים, כאחוזים מהסכום הבסיסי, ליום 1 בינואר 2018

אם מלאו 80 שנים	אם מלאו 70 שנים וטרם מלאו 80 שנים	אם טרם מלאו 70 שנים	
35.04	37.7	34.37	יחיד
55.38	54.85	54.31	זוג

סכומי הגמלה עבור קשישים – בעלי הרכב משפחתי שאינו "יחיד" או "זוג", הכלול בטבלה שבתוספת השנייה לחוק, יעודכנו אף הם בהתאם לתוספות המצוינות בטבלה שלעיל ולשיעורים הקבועים בטבלה שבתוספת השנייה לחוק הבטחת הכנסה.

* סכומי הדיסריגרד, כלומר ההכנסה המרבית מכלל המקורות (בכללן עבודה ופנסיה), המזכה בגמלת השלמת הכנסה המשולמת לזכאי התוספת האמורה, תגדל עד שנת 2019 בכ־300 ש"ח.

* לתקן את סעיף 248 לחוק הביטוח הלאומי לעניין תוספת הוותק, כך שזו תשתלם לכל שנה שבה שולמו דמי ביטוח, במקום החל מהשנה העשירית. אין באמור בכדי לגרוע מתקרה של 50% הקבועה בסעיף.

התיקון האמור יחול בצורה הדרגתית, כדלקמן:

החל מיום 1.1.2017 תחל להשתלם התוספת משנת הביטוח התשיעית.

החל מיום 1.1.2018 תחל להשתלם התוספת משנת הביטוח השמינית.

החל מיום 1.1.2019 תחל להשתלם התוספת משנת הביטוח הרביעית.

החל מיום 1.1.2020 תחל להשתלם התוספת משנת הביטוח הראשונה.

סטטוס: יושם.

הקצבאות עודכנו החל מינואר 2017 כפי שנקבע בהחלטה.

2. הטבות מיוחדות לניצולי שואה

בהחלטה נקבע כי יינתנו הטבות מיוחדות לקשישים שהם ניצולי שואה, כך שהם יקבלו מענק ההטבות המשולם לפי סעיף 4 לחוק הטבות לניצולי שואה, התשס"ז-2007, לניצולי שואה שמקבלים גמלת הבטחת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי. המענק יוגדל בסך 360 ש"ח, כך שהמענק שיתקבל יעמוד על סך של 3,960 ש"ח לשנה.⁷

בנוסף, הוחלט לבטל את ניכוי סכום הקצבה החודשית המשולמת מוועידת התביעות לפי ההסכם שנחתם ביום 9 באוקטובר 1992, בידי שר האוצר הפדרלי של גרמניה לבין ועידת התביעות החומריות של יהודים נגד גרמניה, מהתגמול לפי הכנסה או מהתגמול המוגדל לפי הכנסה המשולם לניצולי שואה מהרשות לזכויות ניצולי השואה, החל מספטמבר 2016.

החוק עודכן בהתאם ואחרי בירור מול הרשות לניצולי שואה, נמצא שהסעיפים, כן יושמו.

סטטוס: יושם.

בשנת 2016 תוקן החוק כך שהחל מיום 01.01.2017 סכום המענק עומד על 3960 ש"ח בשנה והוא משולם בתגמול ינואר, כלומר ב־1 בפברואר.

3. שינוי נהלי משרדי השיכון והבינוי והעלייה והקליטה

בהחלטת ממשלה נקבע, להטיל על שרי הבינוי והשיכון והעלייה והקליטה, בהסכמה עם שר האוצר, לשנות את נהלי משרדיהם כל שנה, כך שסך הסיוע בשכר דירה לקשישים יגדל בסך של 40 מיליוני ש"ח בשנת 2017. 40 מיליוני ש"ח נוספים בשנת 2018, ו־70 מיליוני ש"ח נוספים בשנת 2019.

סטטוס: יושם.

בהתאם לסיוע בין משרד הבינוי והשיכון ובין משרד הקליטה והגדל הסיוע בשכר דירה לקשישים יחידים הגרים בגפם בהיקף כספי של 40 מ"ח לשנת 2017. התשלומים החלו להיות מועברים במרץ רטרואקטיבית מינואר, 2017.

4. הקצאת דירות בדיור הציבורי לקשישים עולים

בהחלטת הממשלה נרשמה הודעתם של שרי האוצר והבינוי והשיכון בדבר הקצאת 150 מיליוני ש"ח בשנת 2016 לטובת רכישת דירות למאגר הדיור הציבורי, כאשר שליש מההקצאה תיועד לזכאי משרד העלייה והקליטה.

סטטוס: יושם.

150 מיליון נכנס לתקנה של קרן הדיור הציבורי (תקנה מס' 70051001). כך שהסכום התחלק ל־: 50 מיליון ש"ח – לקליטה; 100 מיליון ש"ח – לעמידה; 100% מההרשאה נוצלה מתוך ההזמנות, נחתמו חוזים על כ־85% מהסכום. ההסכמים משולמים בהתאם לתנאי התשלום הקבועים בחוזה (נפרס על פני מספר חודשים). כל ה־150 מיליון ייתן בסוף כ־110 דירות, מתוכן 36 לקליטה, 75 לשיכון. עד כה נרכשו כ־85% מהכמויות הנ"ל.

7 בעבר עמד גובה המענק על 3,600 ש"ח.

טבלה מסכמת: סעיפי ההחלטה וסטטוס יישומם

סעיף	מה הוחלט	מה קורה עם זה?	יישום
1	העלאה בסכום קצבאות הזקנה	הוגדלו החל מינואר 2017	☒ יושם
2	הטבות מיוחדות לניצולי שואה	החוק עודכן לטובת הגדלת המענק לניצול שואה בשנת 2016.	☒ יושם
3	הגדלת הסיוע בשכר דירה לקשישים	הוגדל בסך 40 מיליוני ש"ח בשנת 2017. לביצוע עתידי: 40 מיליוני ש"ח ב־2018, ו־70 מיליוני ש"ח ב־2019.	☒ יושם
4	הקצאת דירות בדיוור הציבורי לקשישים עולים	150 מיליוני ש"ח בשנת 2016 לטובת רכישת דירות למאגר הדיוור הציבורי, שליש מהסכום יועד לזכאי משרד העלייה והקליטה	☒ יושם

